

Šárka Pešičová – Úroveň vzdělání ve vztahu k délce života; Mezinárodní srovnání

Studentka si pro svoji bakalářskou práci zvolila kvantitativní výzkum, resp. práci s přejetými statistickými daty z celého světa, která se nějakým způsobem týkají vzdělávání a délky života. Volím tuto formulaci k vymezení práce proto, abych přiznal jako antropolog svoji skepsi ohledně takto postaveného výzkumu. Výzkumná otázka – zda úroveň vzdělání souvisí s délkou života - je snad zajímavá, ale autorka se při jejím zodpovídání dopouští takových generalizací, že ačkoliv výsledky „vyšly“, tak jsem jako čtenář trochu rozpačitý, co si vlastně z výzkumu vzít. Na druhou stranu si je autorka mezi zpracovávaných dat a možných problémů při interpretaci výsledků vědoma – kapitolu hodnocení kvality výzkumu považuji za velmi zdařilou. Práce je tedy podle mého mínění více kvalitním cvičením práce z daty a formální přípravou fiktivního projektu (což není tak málo), než skutečně zacílenou sondou k danému tématu. To by bylo třeba postavit výzkum trochu jinak.

Nesnáz lze identifikovat již v názvu. Pod „mezinárodním srovnáním“ bych očekával, že se bude srovnávat vztah úrovně vzdělání a života v jednotlivých státech, jenže autorka jen vyhodnocuje téměř celosvětově sebraná data. Zde by bylo asi na místě položit si otázku, zda v případě tohoto tématu je celosvětové měřítko správnou cestou? Nebylo by vhodnější vybrat několik zemí a zamyslet se nad výsledky v jejich konkrétním případě?

Studie A. Lleras-Muney, na níž se autorka odvolává, je v tomto ohledu daleko průkaznější. Nicméně musím studentu pochválit za to, že vyhledala výzkumy týkající se stejného tématu, dobře je popsala i kriticky zhodnotila (i když Grossmannova snaha nahlížet na zdraví jako na základní kapitál by snad zasloužila nějaký polemický komentář).

Teoretická část – zvláště téma vzdělání - je spíše vágní. Jedná se o střípky ze základní četby na FHS, které sice občas ukazují nějaký zajímavý aspekt, bohužel však není patrné, v čem autorka tyto teoretické znalosti pro svůj výzkum využila. Potřeba by bylo důsledněji pracovat s pojmy. Využití Ottova slovníku je v tomto případě nedostatečné. Např. by bylo užitečné oddělit výchovu a vzdělání (viz. např. Jan Sokol: Malá filosofie člověka – slovník). Navíc se autorka občas trochu mine pověstnou hlavičku hřebíku. Tak např. iniciaci (str. 6) těžko srovnávat se vzděláním, ani se při ní nesbírá příliš zkušeností. Iniciace je přechodový

rituál a zkušenostně by ji šlo přirovnat např. k dnešní maturitě. Zavedení povinné školní docházky souvisí v Evropě s osvícenstvím a s potřebou absolutistických panovníků vykonávat moc prostřednictvím byrokratického aparátu a nařízení, která si poddaní dokáží přečíst. V případě Bourdieho a „skrytého poselství“ (str. 22) k vysvětlení postrádám rozlišení mezi tradiční a moderní společnostmi. Pasáž o příspěvku Ivana Illicha je nekonzistentní se zbytkem kapitoly.

Po formální stránce nemám k provedení regresní analýzy připomínky. Autorka srozumitelně představuje svá data a popisuje způsob zpracování. Předpokládá, že na délku života působí i jiné faktory než vzdělání. Prokazuje tak svůj kritický přístup, i když uvést jako zdroj dalších dimenzí elaborát Člověka v tísní je pro akademickou práci trochu povrchní (slouží k jiným účelům než k vědecké analýze). Způsob, jakým autorka tyto dimenze zohlednila v regresní funkci, považuji za druhou velmi citelnou újmu práce: reprezentovat kulturu Hofstedeho skórem na škále individuální – kolektivní (navíc autorka ať již záměrně či nezáměrně neříká, s jakým vzorkem respondentů Hofstede pracoval) či nahradit stav životního prostředí hodnotami CO₂ je prostě tak hrubé zkreslení, že nestačí si ho být pouze vědom. Na druhou stranu zhodnocení možné multikolinearity v regresivních analýzách je provedeno a popsáno přesvědčivě a je patrné, že metodologicky je autorka na podobnou práci dobře připravena a prokazuje svoji kritickou způsobilost.

V práci se vyskytují občas překlepy, automatickým opravám na vrub přičítám změnu Seligové na Religovou (str. 34), nepozornosti pak záměnu násobení a dělení (str. 33). Stručnost, přehlednost, jasný popis naopak patří k nesporným kvalitám práce. Nezvládnuté je odkazování na literaturu – vždy se odkazuje k celé knize, nikdy k patřičné stránce. Literatura je z velké části povinnou literaturou k úvodním zkouškám.

Přes naznačené výtky tvrdím, že autorka zvládla „své řemeslo“. Práci rozhodně doporučuji k obhajobě.

Navrhuji hodnocení **dobře**.

V Praze dne 14.6.2009

Mgr. Ondřej Skripnik